

Όνομα Συμμετέχοντος: _____

Ξεκλειδώνοντας τα Δικαιώματα των Παιδιών

Ενισχύοντας την ικανότητα των επαγγελματιών της Ε.Ε. να
εκπληρώνουν τα δικαιώματα των ευάλωτων παιδιών

Τετράδιο Εργασίας Συμμετέχοντος

Ενότητα Δεύτερη – Εισαγωγή στην Παιδική Ανάπτυξη και
Επικοινωνία

Με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος «Θεμελιώδη Δικαιώματα
και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με την επιπλέον χρηματοδότηση του Allan & Nesta Ferguson Charitable Trust

coram clc
Children's Legal Centre

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

**coram
Voice**
getting young voices heard

 errc
european roma rights centre

 UCC
University College Cork, Ireland
Coláiste na hOllscoile Corcaigh

ΑΥΤΟ ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ:

Coram Children's Legal Centre, UK

Coram Voice, UK

European Roma Rights Centre,
Hungary

Με την υποστήριξη των:

The Child Law Clinic, University
College Cork, Ireland

Család, Gyermekek, Ifjúság
Kiemelkedően Közhasznú Egyesület
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

Family Child Youth Association,
Hungary

ΟΙ ΛΟΙΠΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ:

FICE Bulgaria

Czech Helsinki Committee, Czech
Republic

Estonian Centre for Human
Rights

Κοινωνική και Εκπαιδευτική
Δράση, Ελλάδα

L'Albero della Vita Cooperative
Sociale, Italy

Empowering Children
Foundation, Poland

Children of Slovakia Foundation

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το υλικό συνέγραψαν η Καθ. Carolyn Hamilton του Coram International του Coram Children's Legal Centre, οι Δρ. Lynn Brady και Jo Woolf του Coram Voice, οι Judit Geller και Adam Weiss του Ευρωπαϊκού Κέντρου των Δικαιωμάτων των Ρομά, με την υποστήριξη της Δρ. Ursula Kilkelly του Child Law Clinic του Πανεπιστημίου του Cork και της Δρ. Maria Herczog του Family Child Youth Association από την Ουγγαρία. Ειδική μνεία οφείλεται στους Ruth Barnes, Awaz Raoof, Jorun Arndt και στην Jen Roest από το Coram Children's Legal Centre και τον Ido Weijers από το Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης για την πολύτιμη συνδρομή τους.

Ευχαριστούμε επίσης όλους εκείνους που συνέβαλαν στην επιμόρφωση, συμπεριλαμβανομένων των εταίρων στο έργο: Children of Slovakia Foundation, Estonian Centre for Human Rights, FICE Bulgaria, L' Albero della Vita Cooperativa Sociale, Empowering Children Foundation, Κοινωνική και Εκπαιδευτική Δράση και Czech Helsinki Committee.

Επιπρόσθετα, η ομάδα σχεδιασμού του υλικού επιθυμεί να εκφράσει την ευγνωμοσύνη της προς τους Coram Voice's Care Experienced Champions και προς όλα τα παιδιά και τους νέους ανθρώπους, που συμμετείχαν στις συζητήσεις των ομάδων στόχου στις πιλοτικά υλοποιούμενες χώρες, που παρείχαν τη γνώμη τους και την ανεκτίμητη συνεισφορά τους, κατά το στάδιο της συγγραφής.

Ειδικές ευχαριστίες απευθύνουμε στο «Πρόγραμμα Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η έκδοση παρήχθη με την οικονομική τους υποστήριξη, ως μέρος του έργου «Ξεκλειδώνοντας τα Δικαιώματα των Παιδιών: Ενισχύοντας την ικανότητα των επαγγελματιών στην Ε.Ε. να εκπληρώνουν τα δικαιώματα των ευάλωτων παιδιών». Οι συγγραφείς είναι επίσης ευγνώμονες στο Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust για την ευγενική του χορηγία στο παρόν έργο.

Για τα περιεχόμενα αυτής της έκδοσης αποκλειστική ευθύνη φέρουν το Coram Children's Legal Centre και οι εταίροι του και σε καμία περίπτωση δεν θα έπρεπε να θεωρείται πως εκφράζουν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

«Πάνω απ' όλα, οι ειδικοί πρέπει να τα έχουν καλά με τον εαυτό τους. Αν δεν τα έχουμε καλά με τον εαυτό μας, δεν μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά.»

Συμμετέχων στην Ομάδα Στόχου, Ελλάδα

ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΡΗΣΗΣ

Απαγορεύεται η χρήση του παρόντος υλικού χωρίς την ευκρινώς προβαλλόμενη αναγνώριση της κυριότητας, προέλευσης και ανάπτυξης του δια των συνδυασμένων δραστηριοτήτων όλων των εταίρων και του Coram Children’s Legal Centre, ως ακολούθως:

“© Coram Children’s Legal Centre. Developed by Coram Children’s Legal Centre and Coram Voice, UK, European Roma Rights Centre, Hungary, the Child Law Clinic at University College Cork, Ireland, FCYA Hungary, FICE Bulgaria, Czech Helsinki Committee, Children of Slovakia Foundation, Estonian Centre for Human Rights, Fondazione L’Albero della Vita, Italy, Empowering Children Foundation, Poland, and Social Educational Action, Greece as part of the project “Unlocking Children’s Rights: Strengthening the capacity of professionals in the EU to fulfil the rights of vulnerable children”.

This project is co-funded by the Fundamental Rights and Citizenship Programme of the European Union. Additional funding was provided by the Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust.”

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ΩΡΕΣ ΚΑΙ 15 ΛΕΠΤΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

❖ **ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ**

❖ **ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ, ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ**

❖ **ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ**

Ε2.1 Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αυτή η Ενότητα επιχειρεί μια εισαγωγή στις βασικές έννοιες γύρω από την παιδική ανάπτυξη και πώς αυτή μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά και την επικοινωνία. Στόχος της είναι η ενημέρωση για τον αντίκτυπο της παιδικής ανάπτυξης στην επικοινωνία και τη σημασία αυτού για τους επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά και η ενδυνάμωση των ικανοτήτων των επαγγελματιών να διαμορφώνουν τη διάδρασή τους με τα παιδιά, αντίστοιχα.

Παρακαλείστε να προσέξετε πως αυτή η Ενότητα δεν έχει στόχο να παρέχει λεπτομέρειες επί των διαφορετικών θεωριών ή προσεγγίσεων στην παιδική ανάπτυξη, παρότι περιλήφθηκαν πηγές για περαιτέρω ανάγνωση στο Κεφάλαιο Μελέτης, προς το τέλος αυτού του εγχειριδίου.

Ο όρος «παιδική ανάπτυξη» περιγράφει τους πολλούς τρόπους με τους οποίους αλλάζουν τα παιδιά, κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, και χρησιμοποιείται ειδικά για να περιγράψει την απόκτηση επιπλέον δεξιοτήτων, γνώσεων και ωριμότητας.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι η κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης από μόνη της είναι δώρον άδωρον, με την έννοια ότι παρέχει πληροφορίες που αφορούν τα παιδιά γενικώς, και όχι συγκεκριμένα παιδιά. Παρόλαυτα, μπορεί να φανεί χρήσιμο σε ειδικούς/επαγγελματίες, γονείς και φροντιστές να γνωρίζουν τα στάδια της παιδικής ανάπτυξης (και τα κατά προσέγγιση όρια ηλικίας γι' αυτά τα στάδια), για να μπορούν να υποστηρίζουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την παιδική ηλικία των παιδιών που τελούν υπό την φροντίδα τους ή με τα οποία έρχονται σε επαφή.

Παιδική ανάπτυξη και δικαιώματα

- Η παιδική ανάπτυξη συνδέεται με τα δικαιώματα του παιδιού επειδή σχετίζεται με τις αναπτυσσόμενες ικανότητες και την ανάπτυξη της ωριμότητας του παιδιού, αν και η αντιλαμβανόμενη έλλειψη εξέλιξης δε θα 'πρεπε ποτέ να αποτελέσει λόγο στέρησης των δικαιωμάτων ενός παιδιού.
- Σε κάποιες περιπτώσεις, η παιδική ανάπτυξη μπορεί να εμποδίζεται από την στέρηση δικαιωμάτων και, για τον λόγο αυτό, η έλλειψη ανάπτυξης μπορεί να υποδεικνύει παραβίαση δικαιωμάτων – αλλά είναι απαραίτητο να υπογραμμίσουμε ότι αυτή η πληροφορία δεν πρέπει να γίνει όχημα διακρίσεων σε βάρος του παιδιού ή των γονέων του, εάν το παιδί, για παράδειγμα, παρουσιάζει καθυστέρηση στην ανάπτυξή του.
- Αναφορικά με τα δικαιώματα, υπάρχουν τρία κύρια επιχειρήματα με βάση τα οποία πρέπει να πάρει κανείς την παιδική ανάπτυξη στα σοβαρά.
 - 1) Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην ανάπτυξη, η οποία πρέπει να υποστηρίζεται και να διευκολύνεται από το Κράτος (και εκείνους που εργάζονται στις κρατικές δομές). Αυτό είναι δικαίωμα που προβλέπεται στο Άρθρο 6§2 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού: *«Τα Συμβαλλόμενα κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού».*

- 2) Η ανάπτυξη στην παιδική ηλικία οδηγεί σε καλύτερες εμπειρίες στην ενήλικη ζωή. Από την άποψη των δικαιωμάτων, αυτό σημαίνει ότι η υποστήριξη της παιδικής ανάπτυξης βοηθά το παιδί να αποκτήσει πρόσβαση σε όλα τα υπόλοιπα δικαιώματα.
- 3) Η κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης μπορεί να βοηθήσει τους επαγγελματίες να εργαστούν με τα παιδιά αποτελεσματικότερα και αποδοτικότερα. Από την άποψη των δικαιωμάτων, αυτό σημαίνει ότι ο επαγγελματίας είναι ικανότερος να ενδυναμώσει το παιδί, ώστε και αυτό με τη σειρά του να εκπληρώσει τα άλλα δικαιώματά του.

Παιδική ανάπτυξη και επικοινωνία

- Η παιδική ανάπτυξη σχετίζεται με την επικοινωνία με τα παιδιά γιατί η επικοινωνία είναι συνδεδεμένη με όλα τα πεδία ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικο-συναισθηματικής, της σωματικής, της συμπεριφορικής, της διανοητικής και της γλωσσικής ανάπτυξης, όπως και με τις σχέσεις, την ταυτότητα, την αυτοεξυπηρέτηση και την υγεία.
- Η κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης μπορεί να βοηθήσει έναν επαγγελματία, έναν γονέα ή έναν φροντιστή να επικοινωνήσει με το παιδί με τρόπο κατάλληλο για το εν λόγω παιδί στη συγκεκριμένη στιγμή της ζωής του.

Βασική παιδική ανάπτυξη

Κοινωνική	Μαθαίνει να «χτίζει» καλές σχέσεις
Σωματική	Μεγαλώνει και ωριμάζει, αναπτύσσοντας συντονισμό και δύναμη
Διανοητική	Σκέφτεται και μαθαίνει να συνδέει πράξεις με λόγια
Επικοινωνιακή	Μαθαίνει να μιλά και να διαδρά με άλλους ανθρώπους
Πολιτιστική	Αναπτύσσει συνήθειες και πεποιθήσεις
Αισθηματική	Μαθαίνει να κατανοεί αισθήσεις και συναισθήματα και να τα κατονομάζει

Τι μπορεί να περιλαμβάνει η ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορα στάδια (παρακαλείστε να προσέξετε πως δεν θα κάνουν όλα τα παιδιά τα ίδια την αυτή χρονική περίοδο):

<p>0-3 ετών</p> <ul style="list-style-type: none">- Οπτική επαφή- Περιμένει τη σειρά του και μοιράζεται- Ασυνάρτητη ομιλία, μουρμουρητό (προγλωσσικό στάδιο, λ.χ. «μαμά», «μπαμπά», «άτα» κ.ά.)- Απλές λέξεις και προτάσεις	<p>3-5 ετών</p> <ul style="list-style-type: none">- Μπορούν να επικοινωνούν απλά γεγονότα και αισθήματα- Μπορούν να αφηγηθούν απλές ιστορίες- Μπορούν να επικοινωνούν με ζωγραφιές, παιχνίδια και ιστορίες- Έχουν αυξημένη κατανόηση των κοινωνικών πτυχών της ομιλίας
<p>6-12 ετών</p> <ul style="list-style-type: none">- Αυξημένη ικανότητα να σχετίζονται με φίλους και άλλους- Περισσότερο αναπτυγμένες γλωσσικές και επικοινωνιακές δεξιότητες- Αυξημένη κατανόηση της πολιτιστικής επικοινωνίας	<p>13-18 ετών</p> <ul style="list-style-type: none">- Αναπτύσσουν δυνατότερη αίσθηση της προσωπικής ταυτότητας- Ενδιαφέρονται για συναισθηματική ανεξαρτησία- Υψηλά αναπτυγμένες πνευματικές δεξιότητες- Υψηλότερο κατώφλι διακινδύνευσης- Ορμονικές αλλαγές

Χρησιμοποιώντας το παιδί στο κέντρο ως αφετηρία, πρόσθεσε στο διάγραμμα τους παράγοντες, που πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ανάπτυξη και επικοινωνία.

Πώς η κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερες πρακτικές;

- Κάνοντας εξατομικευμένες αξιολογήσεις για την κατάσταση του παιδιού
- Εντοπίζοντας πιθανές προκλήσεις στην επικοινωνία
- Κατανοώντας τις ανάγκες επικοινωνίας του παιδιού, βασιζόμενοι στις προσωπικές γνώσεις, στην ανάπτυξη και στις δεξιότητές του
- Αναπτύσσοντας πλάνα επικοινωνίας για το παιδί
- Εμποδίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις σε βάρος των παιδιών, αναγνωρίζοντας εγκαίρως τους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την παιδική ανάπτυξη.
- **Οι επιπρόσθετες ιδέες μου...**

Πώς η κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης μπορεί να οδηγήσει σε προβληματικές πρακτικές;

- Με το να συμπεριφέρεται κανείς σε όλα τα παιδιά σύμφωνα με ένα «πρότυπο/μοντέλο»
- Αποτυγχάνοντας να αντιμετωπίσει εξατομικευμένα την κάθε περίπτωση παιδιού
- Με το να επικρίνει ή διακρίνει σε βάρος των παιδιών, με βάση το αν έχουν φτάσει στο «σωστό» αναπτυξιακό στάδιο
- Με το να αποφασίζει με βάση την ηλικία του παιδιού και το «τι θα έπρεπε να κάνει», παρά με βάση τις εξατομικευμένες περιστάσεις του παιδιού
- Με το να παρερμηνεύει γνωρίσματα της προσωπικότητας [του παιδιού] ως αναπτυξιακά προβλήματα
- Με το να χρησιμοποιεί κανείς τις γνώσεις του για την ανάπτυξη ως δικαιολογία για να διακρίνει σε βάρος φτωχότερων οικογενειών, για παράδειγμα
- **Οι επιπρόσθετες ιδέες μου...**

Ποιοι αναπτυξιακοί παράγοντες είναι σημαντικοί όταν γίνεται μια αξιολόγηση

- Μην κάνεις [αυθαίρετες] υποθέσεις
- Θα έπρεπε να αναρωτηθώ:
 - ο Τι είναι το καλύτερο για το συγκεκριμένο παιδί με βάση τις δικές του ιδιαίτερες περιστάσεις;
 - ο Πώς θα μπορούσαν οι αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να επικοινωνώ μαζί του;
 - ο Πώς θα μπορούσαν οι αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού να επηρεάσουν την απόφασή μου;
 - ο Μπορώ να δώσω απάντηση σε αυτές τις ερωτήσεις ή χρειάζεται να στραφώ σε άλλο ειδικό, για βοήθεια;
- Είναι σημαντικό το να είμαστε ανοιχτόμυαλοι σε σχέση με αυτά που το κάθε ένα συγκεκριμένο, μοναδικό παιδί έχει να πει
- **Οι επιπρόσθετες ιδέες μου...**

Ε2.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αυτό το κεφάλαιο της Ενότητας επικεντρώνεται σε κάποιους σημαντικούς για την παιδική ανάπτυξη και επικοινωνία παράγοντες και τους παράγοντες κινδύνου και προστασίας για καθέναν από αυτούς.

- Ο συναισθηματικός δεσμός/ «δέσιμο»
- Αυτοεκτίμηση
- Ψυχικό σθένος

Σε αυτό το τμήμα του τετραδίου εργασίας υπάρχει ένα σύντομο πληροφοριακό δελτίο για κάθε «παράγοντα-κλειδί». Αυτό συμπληρώνεται από επιπλέον συνδέσμους και πηγές στο τέλος αυτού του εγχειριδίου, στο Κεφάλαιο Μελέτης του συμμετέχοντος.

Ο ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΔΕΣΜΟΣ

○ Ορισμός:

- Σύμφωνα με τη θεωρία περί συναισθηματικού δεσμού [attachment theory], η σχέση ανάμεσα στο παιδί και στον πρωταρχικό του φροντιστή, στα πρώτα 2-3 χρόνια της ζωής του, διαμορφώνει τη μελλοντική ανάπτυξη και τα αποτελέσματά της

○ Τα παιδιά με ασφαλείς συναισθηματικούς δεσμούς σε μικρές ηλικίες:

- Έχουν αυξημένη ανεξαρτησία, κοινωνική και συμπεριφορική ανάπτυξη, έχουν υψηλότερη αυτοεκτίμηση και παρουσιάζουν μεγαλύτερο ψυχικό σθένος

○ Τα παιδιά που δεν έχουν ασφαλείς συναισθηματικούς δεσμούς σε μικρές ηλικίες:

- Έχουν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, εξαρτώνται περισσότερο από τους άλλους, είναι απομονωμένα και αποστασιοποιημένα, εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά κατάθλιψης και άγχους

○ Πηγές και περισσότερες πληροφορίες:

Getting attached: Parental attachment and child development,
<http://www.brookings.edu/blogs/social-mobility-memos/posts/2015/04/21-attachment-theory-parents-reeves>

Providing a Secure Base, Gillian Schofield and Mary Beek, University of East Anglia, Norwich, UK <http://www.uea.ac.uk/providingasecurebase/resources>

Σημειώσεις από τη συζήτηση: Τι βοηθάει ή παρακωλύει τον ασφαλή συναισθηματικό δεσμό;

Παραδείγματα:

- + Συνεπής παρουσία τουλάχιστον ενός πρωταρχικού φροντιστή τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού
- Όχι ένας και μόνο φροντιστής (ή ασυνεπής παρουσία, με την πάροδο του χρόνου)
- + Ο φροντιστής ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παιδιού
- Ο φροντιστής αγνοεί το παιδί

ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ

○ Ορισμός:

- Η εμπιστοσύνη που έχω στην αξία μου και/ή τις ικανότητές μου

○ Παιδιά με υψηλή/θετική αυτοεκτίμηση:

- Έχουν αυτοπεποίθηση, έχουν αυτοσεβασμό, ανταποκρίνονται καλά στις αλλαγές, πιστεύουν πως αξίζουν την αγάπη και την υποστήριξη
- Άλλα;

○ Παιδιά με χαμηλή/αρνητική αυτοεκτίμηση:

- Τους λείπει η αυτοπεποίθηση, αισθάνονται άσχημα, αισθάνονται πως δεν αγαπιούνται και δεν μπορούν να αγαπηθούν, αντιπαθούν τις αλλαγές, αισθάνονται ανάξια αγάπης και υποστήριξης, μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επικοινωνία, κινδυνεύουν να αναπτύξουν κατάθλιψη, άγχος, κ.λ.π.
- Άλλα;

○ Πηγές και περαιτέρω πληροφορίες:

- Youngminds (www.youngminds.org.uk)

Σημειώσεις από τη συζήτηση: Τι βοηθάει και τι παρακωλύει την αυτοεκτίμηση;

Παραδείγματα:

- + Να αισθάνεσαι πως σ'αγαπούν, η οικογένεια και οι φίλοι
- Να υπόκεισαι κριτική
- + Να εισπράττεις ενθάρρυνση και επαίνους
- Να αισθάνεσαι πως δεν σ'ακούν

ΨΥΧΙΚΟ ΣΘΕΝΟΣ

- **Ορισμός:**
 - Η ικανότητα να ανακάμπτεις μετά από αναποδιές

- **Τα παιδιά που διαθέτουν [αναπτυγμένο] ψυχικό σθένος:**
 - 1) Μπορεί να διατρέχουν υψηλό κίνδυνο αλλά δεν υποκύπτουν στις αντιξοότητες
 - 2) Αναπτύσσουν στρατηγικές αντιμετώπισης σε καταστάσεις χρόνιου στρες
 - 3) Υπέφεραν σοβαρά τραύματα, π.χ. καταστροφές, πένθος ή κακομεταχείριση, θεραπεύτηκαν και ευημερούν
 - (Masten et all 1990)

- **Τα παιδιά δίχως [αναπτυγμένο] ψυχικό σθένος:**
 - Υποκύπτουν ή δεν συνέρχονται από τις αντιξοότητες

- Πηγές και περαιτέρω πληροφορίες:
 - Action for Children, Resilience in children and young people review:
<https://www.actionforchildren.org.uk/resources-and-publications/research/resilience-in-children-and-young-people-review/>

Σημειώσεις από τη συζήτηση: Τι βοηθάει ή παρακωλύει την ανάπτυξη ψυχικού σθένους;

- + Η υποστήριξη από ενηλίκους, ακόμα και εκτός οικογενείας
- Η απομόνωση από την κοινότητα
- + Οικογενειακή αρμονία
- Οικογενειακή δυσλειτουργία
- + Στενός συναισθηματικός δεσμός
- Έλλειψη συναισθηματικού δεσμού

Ε2.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αναπτυξιακός, προσωπικός ή κοινωνικός παράγοντας							
Πολιτισμικοί κανόνες	Δυσκολία στην επικοινωνία	Έχει βιώσει βαρύ τραύμα	Χαμηλή αυτοεκτίμηση	Υψηλή αυτοεκτίμηση	Αναπτυγμένο ψυχικό σθένος	Σωματική αναπηρία	Ασταθής δεσμός

Συμπεριφορά στην επικοινωνία							
Έλλειψη οπτικής επαφής	Φωνές και βρισιές	Παρέχει αντιφατικές πληροφορίες	Σιωπή	Αστειεύεται και γελά, απαξιώνοντας τη σοβαρότητα της κατάστασης	Δεν κάθεται ακίνητο	Ιδιαίτερα επικοινωνιακό	Ευθύτητα, Χωρίς συναισθηματισμούς

Πώς αυτό θα μπορούσε να παρερμηνευθεί							
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Έλλειψη σεβασμού	Το παιδί δεν φέρει ψυχικό τραύμα	Λέει ψέματα	Ανίκανο για επικοινωνία	Το παιδί δεν έχει τίποτα να πει	Το παιδί δεν παίρνει στα σοβαρά τη διαδικασία	Το παιδί έχει πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση και δεν χρειάζεται υποστήριξη

Τι θα μπορούσε να συμβαίνει πραγματικά						
Το παιδί δεν εμπιστεύεται τη διαδικασία/ ο ενήλικας δεν υποστήριξε το παιδί ώστε να εμπιστευθεί τη διαδικασία	Το παιδί παρουσιάζει δυσκολίες στην επικοινωνία/ Ο ενήλικας δεν προσπαθεί να το διευκολύνει	Το παιδί ακολουθεί τους κοινωνικούς κανόνες στην επικοινωνία με τους ενήλικες / Ο ενήλικας δεν έχει ευαισθησία ως προς τους πολιτισμικούς κανόνες	Το παιδί είναι φοβισμένο/ ο ενήλικας δεν ανταποκρίνεται κατάλληλα στο φόβο του	Το παιδί δεν αισθάνεται υποστήριξη για να μιλήσει/ Ο ενήλικας δεν έχει δημιουργήσει αρκετά ασφαλές περιβάλλον	Το παιδί έχει μάθει να φαίνεται ήρεμο, αλλά φέρει σοβαρό ψυχικό τραύμα/ Ο ενήλικας ίσως παραείναι πρόθυμος να δεχτεί ότι το παιδί είναι «χαρούμενο» χωρίς να το αμφισβητήσει	Το παιδί δεν περιμένει κάτι από την διαδικασία/Ο ενήλικας δεν έχει εξηγήσει τι μπορεί να συμβεί

Ομαδική εργασία- Αναπτύσσοντας μια περιπτωσιολογική μελέτη

- Όνομα
- Ηλικία
- Φύλο
- Ιστορικό

- Με ποιόν ζει το παιδί; Έχει αλλάξει αυτό; Γιατί το παιδί βρίσκεται σε πλαίσιο παροχής κατ'οίκον φροντίδας/ κέντρο κράτησης/ «δικαστηριακό» πλαίσιο; Τι συμβαίνει στη ζωή αυτού του παιδιού;

- Αναπτυξιακοί, προσωπικοί και κοινωνικοί παράγοντες που ενδεχομένως επηρεάζουν την επικοινωνία

- Παρουσιάζει το παιδί αναπτυξιακά ζητήματα που θα μπορούσαν να επηρεάζουν τον τρόπο που επικοινωνεί; Παρουσιάζει το παιδί συγκεκριμένες συμπεριφορές σχετιζόμενες με την επικοινωνία για τις οποίες θα έπρεπε να ενημερωθούν ειδικοί;

- Ανάγκες επικοινωνίας

- Με βάση τα ανωτέρω, έχει το παιδί ανάγκη από πρόσθετη υποστήριξη ως προς την επικοινωνία του; Υπάρχουν τεχνικές επικοινωνίας που θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικές;

Ιδέες και παραδείγματα:

- Ένα κορίτσι κατηγορεί ένα δάσκαλο για κακοποίηση
- Οι γονείς ενός αγοριού χωρίζουν
- Ένα παιδί έχει ζήσει σε διάφορους ξενώνες φιλοξενίας και τώρα αντιμετωπίζει ακόμη μία αλλαγή χώρου
- Ένα παιδί είναι πρόσφυγας από εμπόλεμη ζώνη και έχει μπλεξίματα με τον νόμο
- Ένα παιδί έχει αναπηρία που επηρεάζει την αντίληψη της γλώσσας και δεν μπορεί να επικοινωνήσει εύκολα προφορικά

Νομίζουν πως αν δεν μιλάμε, δεν έχουμε άποψη, αλλά αυτό δεν συμβαίνει συχνά στην πραγματικότητα – θα έπρεπε να καταλάβουν ότι περνάμε κακές μέρες και θλιμμένες μέρες και ότι δεν θέλουμε να ανοιγόμαστε σε όλους.

Η φωνή των παιδιών και των νέων

Νομίζουν πως τα παιδιά είναι εντάξει, αν δεν κλαίει – θα έπρεπε να ρωτούν περισσότερο πως αισθανόμαστε στην πραγματικότητα, παρά να προσπαθούν να μαντέψουν και να κάνουν υποθέσεις τόσο συχνά για τα αισθήματά μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Επιπρόσθετες πληροφορίες για την παιδική ανάπτυξη

Θεωρίες για την Ανάπτυξη

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές θεωρίες για το πώς τα παιδιά μαθαίνουν και τι επηρεάζει την ανάπτυξή τους. Σημαντικοί άνθρωποι της Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης παρατήρησαν παιδιά και δημοσίευσαν τις θεωρίες τους για το τι είναι φυσιολογική ανάπτυξη και πώς η ανατροφή επηρεάζει την ανάπτυξη ενός παιδιού. Διάφοροι θεωρητικοί κατέληξαν σε ποικίλα συμπεράσματα για το πώς ακριβώς τα παιδιά αναπτύσσονται διανύοντας τα διάφορα στάδια ανάπτυξης. Όταν μια θεωρία γίνεται αποδεκτή από εκείνους που ασχολούνται με την φροντίδα και την εκπαίδευση των παιδιών μπορεί να αλλάξει η πρακτική. Μερικοί θεωρητικοί έχουν ασκήσει μεγάλη επιρροή.¹

Είδος Θεωρίας	Θεωρητικοί	Θεωρία στην πράξη
Μπιχεβιορισμός (Συμπεριφορισμός)	Ivan Pavlov (1849 – 1936) Burrhus Skinner (1904-1994)	Η συμπεριφορά μπορεί να αλλάξει από ένα ερέθισμα (πείραμα με το σκύλο και το κουδούνι) Η συμπεριφορά μπορεί να αλλάξει με την επιβράβευση και την τιμωρία. Αυτό δίνει θετική ή αρνητική ενίσχυση.
Κοινωνικογνωστική θεωρία (συμπεριφορά)	Albert Bandura 1925 -	Μπορεί να μάθει κανείς να συμπεριφέρεται αντιγράφοντας τους άλλους (Επιθετικότητα - πείραμα με την κούκλα Bobo)
Κονστρουκτιβισμός (Οικοδομισμός)	Jean Piaget (1896 – 1980) Lawrence Kohlberg Lev Vygotsky (1896 – 1934) Jerome Bruner 1915 – Margaret Donaldson 1926 –	4 λογικά στάδια γνωστικής ανάπτυξης και γνωστικών δομών) Ακόμη, 3 στάδια ηθικής ανάπτυξης Υποδιαίρεσε τα 3 στάδια ηθικής ανάπτυξης του Piaget Η σημασία της γλώσσας στη μάθηση-«ζώνη επικείμενης ανάπτυξης» (η ανάμειξη του ενήλικα στη μάθηση με τη «μέθοδο της σκαλωσιάς») 3 τρόποι σκέψης και η σημασία της

¹ How Children Learn From Montessori to Vygotsky – educational theories and approaches made easy – Linda Pound (2005) Step Forward Publishing.

	Chris Athey	<p>κουλτούρας στη μάθηση</p> <p>Πλαισιωμένη και αποπλαισιωμένη (αφηρημένη) σκέψη</p> <p>Ανέπτυξε την εργασία του Piaget για τις γνωστικές δομές</p>
Ψυχαναλυτικές θεωρίες	<p>Sigmund Freud (1856 – 1939)</p> <p>Erik Erikson (1902 – 1994)</p>	<p>3 στάδια ανάπτυξης της προσωπικότητας</p> <p>8 στάδια ψυχοκοινωνικής εξέλιξης</p>
Θεωρία Δεσμού (κοινωνική και συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη)	<p>John Bowlby – (1907 – 1990)</p> <p>Donald Winnicott (1896 – 1971)</p>	<p>Τα παιδιά χρειάζονται συναισθηματικούς δεσμούς με σημαντικούς ενήλικες</p> <p>Φόβος αποχωρισμού</p> <p>Η σημασία της αλληλεπίδρασης μητέρας και παιδιού στην ανάπτυξη. Πώς η αποστέρηση μπορεί να επιδράσει στην ανάπτυξη. Ένα μωρό δεν μπορεί να επιβιώσει σε απομόνωση.</p>

ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Για επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την ανάπτυξη της παιδικής γλώσσας, οι παρακάτω ιστοσελίδες περιέχουν πολλές πηγές.

I CAN (children’s communication charity) - <http://www.ican.org.uk/>

Talking Point (children’s communication charity) - <http://www.talkingpoint.org.uk/>

American Speech-Language-Hearing Association - <http://www.asha.org/public/speech/development/Parent-Stim-Activities.htm>

Royal College of Speech and language therapists - <http://www.rcslt.org/docs/free-pub/helpyourchildtotalk.pdf>

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Young Minds (φιλανθρωπικό ίδρυμα για την πνευματική υγεία και ευημερία των νέων) - <http://www.youngminds.org.uk>

Five to Thrive (ιστοσελίδα με πηγές σχετικά με τη θετική άσκηση του γονικού ρόλου και τη νευροεπιστήμη) - <http://www.fivetothrive.org.uk/>